

YENİLENEBİLİR ENERJİNİN EKONOMİ- POLİTİĞİ ve KARBON TİCARETİ

Dr. Gaye Yılmaz

Garip bir “RASLANTI” mı? Yoksa “YAPISAL BİR İHTİYAÇ” mı?

Hava üzerinden Ticaret

- **Yıl: 1968** /John H. Dales;
- **1972** W. David Montgomery :sürecin ilk formülasyonu

Karbon kotası ve ticareti

- **1990/ (ABD, Kanada, Y.Zelenda, İngiltere...)**

Karbon ticareti ilk kez dolaylı bir politik araç

- **1997/Kyoto:** Karbon ticareti ilk kez politik tartışmalara doğrudan dahil ediliyor...

Su üzerinden Ticaret

- **Yıl: 1972** /İlk Uluslar arası Su Kuruluşu: **IWRA**

- **1992 / BM-Rio ve Dublin Konferansları**

- - **1996 / WWC** - Bir Dünya Su Konseyi kurmak kimin fikri?

- - **1997 / WWF-** Dünya Su Forumu

Paradigmalar da deęiřiyor: “Koruma” vs. “Kurtarma!”

- Paradigma değişikliğinin yansımaları!
- Yanıltıcı dil: Her ikisi de pozitif, ama....
- İki kavramın birbirinin yerine kullanılır hale gelmesi!

Paradigma Değişikliği: Örneđ

- UNESCO, 1988: Koruma (Preservation) kavramı bir anda Kurtarma (Conservation) kavramının iki alt bileşeninden (preservation and restoration!) biri haline geliyor. Böylece, ‘kurtarma’ asli; ‘koruma’ ise tali oluyor...
- “DSİ’nin kültür ve tabiat varlıklarını **‘kurtarma’ çabaları**: Ilısu, Tahtalı, Allianoiii!” (Akkaya, 2002)

Kurumsal yapının temeli ilk kez 1970'lerin başlarında inşa ediliyor...

- **Neden 1970'ler ?**

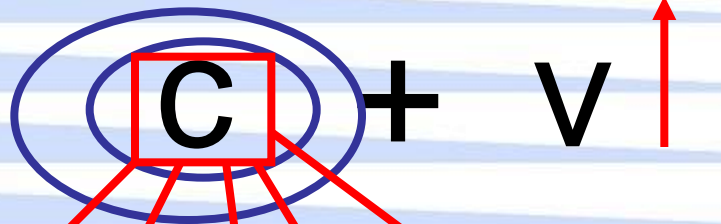
**Enerji sorunu ve kapitalizmin
krizi!**

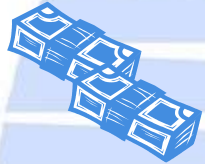
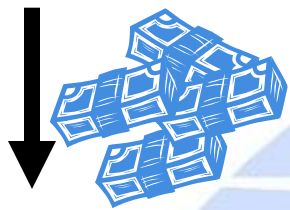

- **KAPİTALİZMİN ALTIN ÇAĞI**

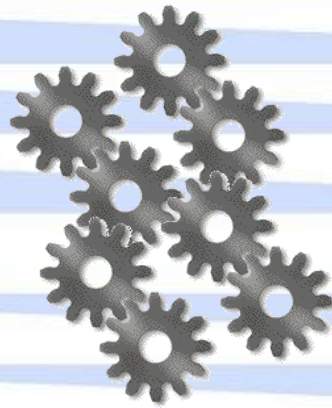

$\% P \uparrow = \frac{S \uparrow}{C + V \uparrow}$

=

+

Krize Çözüm Yolları!

- Sermayenin organik bileşimindeki yükselmeyi erteleyecek yeni meta üretimlerine geçilmesi (sağlık, eğitim, ulaşım, **enerji, temiz hava ve su**)

Temiz havanın metalaşması: Karbon Ticareti nasıl yapılıyor?

- 1) Emisyon ölçümleri yapılıyor
- 2) Borçlu ve Alacaklı ülkeler belirleniyor
(7500\$ doğal kirletme hakkı)
- 3) Borçlu ve Alacaklı şirketler, kurumlar,
bireyler (!!!!!) belirleniyor

“Borçlar” nasıl ödeniyor, ya da yenilenebilir enerjiler nasıl metalaşılıyor ?

“Yeşil projelere” yapılan yatırımlar üzerinden karbon kredisi (CER) kazanılıyor (**HES’ler**, rüzgar tribünleri, endüstriyel güneş enerjisi santralleri, sülfürizasyon bacaları, arıtma tesisleri vb...)

3) Ya da toplumu “bilinçlendirici eğitimler” veriliyor (Coca Cola!!!)

Karbon ticaretinin bedeli doğanın geri dönüşsüz biçimde tüketilişi !

- Karbon kredileri borsalarda da işlem görüyor ve değerleri, temsil ettikleri yatırımın yeniden üretimi için ortalama olarak gerekli toplumsal emek zamanı tarafından belirleniyor.
- Ancak, karbon ticaretinde en fazla kazandıran süreç doğal kaynakların metalaşması!

Sermaye sınıfının Organik Aydınları Ne Diyor?

- “Sera gazlarını azaltma adına tahsis edilen karbon kredileri sermaye sınıfı için tarihte görülmemiş bir birikim fırsatı sunuyor”...(*Girling, 2010*)

Kısır döngü başlıyor!

- Sera gazı salınımı arttıkça (temiz hava kıtlaştıkça!), temiz enerjiye yatırım yapan şirketler ve bu şirketlerin bulunduğu ülkelerin kasalarındaki Karbon Kredileri değerleniyor... Temiz enerjide ise en cazip yatırım alanı HES'ler, Rüzgar ve Güneş tribünleri.
- Dereler, verimli tarım toprakları, rüzgar ve iklimler ticarileştikçe Karbon Kredilerine hücum artıyor. Karbon Kredileri para kazandırdıkça doğanın ticarileşme süreçleri hızlanıyor...

Türkiye sürece nasıl hazırlanıyor?

- Karbon kredisi danışmanlığı yapan firmalara ÇED lisansı da veriliyor...
- TSKB 2009: 80 karbon kredisi projesinin 72'si HES'lere verilmiş
- TSKB 2010: 36 karbon kredisi projesinin 31'i HES'lere verilmiş
- Oysa Türkiye halen sadece “gönüllü piyasalarda” işlem yapabiliyor...Peki ya 2012'de ne olacak?
- Ya TÜSİAD ne diyor ?

- “dağlarımızı düzledik, ormanlarımızı traşladık, nehirlerimizin yollarını değiştirdik, şehirlerimizi kaydırdık... Tüm bunlar sizin için, şirketleriniz için, burada, Filipinler’de daha ucuz üretim yapabilmeniz, daha çok kar edebilmeniz için...” (1998/*Fortune Dergisine verilen ilan*)

Yenilenebilir Enerjinin metalaşması ve doğanın geri dönüşsüz biçimde tüketilişi

- **Peki... Yanlış olan yenilenebilir enerji mi? Yoksa ???**

Çelişki kırsala yayılınca...

- Emek-sermaye çelişkisini aşmak için:
“sosyal diyalog”
- Toplum-sermaye çelişkisini aşmak için:
“katılımcı demokrasi” ya da nam ı diğer
“ÇED süreçleri”

“Ben katılırım, sen katılırsın, o katılır, biz katılırız, sizler katılırsınız... onlar kâr eder”

- **“Halk Katılımı Merdiveni”**

Sherry R. Arnstein, 1969

- Manipülasyon, Terapi, Bilgilendirme, İstişare (ÇED), Yatıştırma, Ortaklık, Yetki Devri, Yurttaş Denetimi

Ancak...ÇED süreçleri bile tarih olabilir!

- MİGA'nın garanti çerçevesi genişletiliyor!
- Kasım 2011'den başlayarak her türlü toplumsal ve sınıfsal muhalefet birer "*gayrı-ticari risk*" olarak tanımlanabilecek!

Tarihi ve doğal kaynakları korumak mı? Yoksa kurtarmak mı?

- Su varlıkları borulara hapsedilip, kilometrelerce uzağa taşınırken;
- Kùltür varlıkları (Allianoi) sulara gömülürken;
- 1600 yaşındaki Sùmela manastırına kaçak, betonarme katlar eklenirken;
- “Hasankeyf”in bile taşınması tartışılırken;

Tarih, emek ve doğal kaynaklar korunabilir mi?

- TEŞEKKÜRLER...